

עין משפט
גזר מצוה

קבב א ב מיי פט"ו מהלכות גולה ואצדה הלכה ח' סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן רסו סעיף ד:

קבבג ג מיי פ"ז מהל' מענות הלכה יג טוש"ע א"ח סימן תקטו סעיף ה:

קבב ד מיי שם הלכה ט י ועי' בהשגות ובזמ"מ טוש"ע שם פט"ו ז: קבבה ה מיי שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ה:

קבב ו ז מיי פ"ו מהל' שבת הלכה יא [טוש"ע א"ח סימן עז סעיף יא]:

קבב ח מיי פ"ו מהל' שבת הלכה ב:

קבב ט מיי פ"ה מהל' טקי ממנו הלכה ג סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן רעד סעיף א בהגיה:

תורה אור השלם

1. וְהָיוּ אֵת פִּיחַ הַכִּבְשָׁן וְיַעֲמֵדוּ לִפְנֵי פָרְעֵה וְיִזְרָק אֹתוֹ מִשֵּׁה הַשְּׂמֹקֶה וְיִהְיֶה שִׁחֹן אֲבַעֲבַעַת פֶּרֶחַ בְּאֶדָם וּבִבְהֵמָה:

^{שמות ט י}

מוסף רש"י

חִיבוּר. כמו מתחבר כגותל (ותענית יד.). חגב. ארבה, מברגמו (שם), צירעה. עוקלת את האדם (שם), ויתוש. יתושין נכספין בעיניו ויבזומו (שם), פורח. היינו מה שגדלה למעלה, דכר הנולט היו פורח (בברכות מא.), אונג. שטר מכירה, כמו (ב"ב גג.) והיו אונות וטירות יואלין על שמו (גיטין ח.). אפילו בשבת. אם לקחה מן העכו"ם ורואה לילך לדרסו בשבת (שם), דאמריה לנכרי שבות. ישוב ארץ ישראל. לגרש עובדי כוכבים ולסב ישראל כה (גיטין ח.).

פ:

נפק רב ודרש. לא עתה על זה המעשה מיקן דהא פריך עלה מצרייתא אלא דרש דמקודס נתקן:

מותר להורגו ואסור לקיימו. והא דאמר ר"ל צפ"ק דסנהדרין (דף טו: ושם) גבי ארי ומר ודוב חאז וצדלס ונחש

דאפי' ר"א דאמר כל הקודם להורגו וזה היינו דוקא כשהמיתו אבל לא המיתו לא היינו נקשרין בשלשלת שכן דרך לגדלן והכל צחחול שאין קשורה א"ג מהנהו רגילים בני אדם להזהר ולא אחי לידי היק אצל מחחול אין מזהרין שאין יודעים אס היא צר אוכמא או צר חיורא שאין מכירים בצבזותיהס:

אמר רבינא לעורו. שאס (ס מאאן מת אין חיצי בהשבת העור *וקא' מיתנה כיון דאשמועינן דאין צו משוס גזל למחי צינטריך הך דמותר להורגו וי"ל דאין לחוש כיון דמתחילה קאמר דמותר להורגו:

מתריעיין על החיבוך בשבת. ע"כ לאו היינו

התרעה שזופר דשופר צשצת מי איכא כדדייק צספ"ק דמענית (דף יד. ושם) אלא התרעה צפה צעננו וסצר כמ"ד התס דעננו קרי ליה התרעה ותימה דמאי פריך מההיא דצשאר מיני פורעניות דקמני לא היו מתריעין על החיכוך אלא צועקים דילמא ה"ק לא היו מתריעין שזופר אלא צועקים צפה צעננו ואין לומר אע"ג דתרויהו צפה התרעה לחוד וצעהק לחוד דהתס משמע דלמ"ד עננו קרי ליה התרעה חדא היא וי"ל דה"פ מרקאמר שצשצת מתריעין לכל הפחות צעננו א"כ ראוי לעשות על החיכוך התרעה אפי' שזופר צחול כיון שהוא דצר גדול כל כך דצשצת צועקים:

על החגב. ל"ג ועל הגוצאי דהא צמתני דסדר מעניות האלו (מענית ט.). תנן שמתריעין על הארצה ועל החסיל ועל הגוצאי וי"ל דהתס צפה ועי"ל דשפיר גרסינן ליה והתס גוצאי המזיק לצדות דומיא דארבה (י ומחול דקמני התס וגוצאי דהכל צמזיק לבני אדם דומיא דלרעים וטילו נחשים. פירוש ר"י:

לעולם אין מטיבין לו. והא דקאמר איהו גופיה צעובדא דידיה לא צמהרה מטיבין לו צפרק קמא דצבא צתרא (דף יב:)

זה אמר צשעה שהיה סבור עדיין שיחזירו וימנו אותו ראש ישיבה אבל לצסוק שלא החזירוהו אמר לעולם אין מטיבין לו:
אומר צנכרי ועושה. דוקא משוס מנזה וז דישוב דא"י אבל לצורך מנזה לא שרי אמירה לנכרי ואפי' לצורך מילה משמע צפרק הדר (עירובין דף סח.) דלא שרי אמירה לנכרי צאיסורא דאורייתא גבי יהוא ינוקא דלישתפיך מחמימה דקאמר נשייליה לאימיה אי צריכה נחים ליה אגב אימיה משמע דאי לא צריכה אימיה לא שרי אפילו על ידי נכרי וי"ס שכתוב צהדיא נחים ליה נכרי אגב אימיה ולכאורה משמע שלפני המילה היה והיו צריכין לחממני כדי למולו ולא שרי אפילו ע"י נכרי אלא אגב אימיה כדשריא הכל והתס צעובדא דלעיל דקאמר (י גבי ינוקא אחרינא מימא ליה לנכרי דניתי מנו ציתא יהוא דלעיל איסורא דרבנן הוה להציא דרך חצר שלא עירצ ואפילו איסורא דרבנן אור"י שאין להמיר משוס מנזה אחרת על ידי נכרי כגון להציא ספר דרך כרמלית כדי ללמוד צו דדוקא מילה דהיא גופא דחי צבת שרי על ידי נכרי איסור דרבנן ומיהו צה"ג משמע דאפילו איסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לצורך מילה דאפי' דניתי נכרי מתוך ציתו דהיא דרך רשות הרצים דהוי איסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לצורך מילה כמו הכל משוס ישוב ארץ ישראל ולדצריהס צעובדא צמהר דקאמר נחים ליה נכרי אגב אימיה לאחר המילה הוה ולאחר שלשה שכצר נתרפא הולד יפה ולספרים דל"ג נכרי נוכל לומר דע"י ישראל קאמר ותוך צצעה דמחללין עליה השצת אס אמרה צריכה אני דאמרינן צפרק מפנין (שבת דף קצט. ושם) אבל אין גראה דעל ידי ישראל הוה אסור להרצות צצציל התינוק דאמרינן צפ"ק דחולין (דף טו: ולפי ה"ג טפי את לן למישרי על ידי נכרי איסורא דאורייתא מאיסורא דרבנן על ידי ישראל כדמסיק התס אחאי צעובדא ולא שני לך בין צבות דאית ציה מעשה לצבות דלית ציה מעשה ואמרינן נמי צפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קל:.) כשם שאין מציאין דרך רשות הרצים כך אין מציאין דרך גגות חצירות וקרפיפות והיה גראה מתוך ה"ג להמיר ציוס שני אפילו של ר"ה לעשות כל צרכי מילה אפילו לכרות עניים לעשות צחול ע"י ישראל שהרי מת דלא שרי לקצור על ידי נכרי כדמוכה צפ"ק דר"ה (דף כ.) אפילו הכי

מרובה פרק שביעי בבא קמא

שמואל לא עייל קמיה דרב אסי. שהיה גדול ממנו ורב אסי תלמיד של רב הוה:
* מאן נסרת. מי יתאחר מצחוך ויצא אחרונה יחידי:
נסרת שמואל. צחוך ויצואו רב ורב אסי רב ואח"כ תלמידו:
מלסא צעלמא הוה דעצד לשמואל. שמואל קטן צצכוין היה וזה שאין רב נכנס לפניו טיבזתא ויקרא הוה דקא

עצד ליה משוס מעשה דלטייה לשמואל צשמונה שריס (שבת דף קח.). אדצריה עליס. הטעינו עליה לנהוג צו כצוד:
אדסי וסלי. דהוו מסרבי אחא שונרא וקטעיה לידא דההוא ינוקא:
חיורא. מועד להזיק אדם:
מסריעים. צצצור וצבתמנה וצשופרות וצחלוצרות צמסכת מענית (יד.). **חינוך.** שחין שמתחבר האדם עליה פרוטוי"ר צלע"ז:
ודלס הננעלת. על האדם מהיות מללית:
לא צמהרה תפסת. ונפקא מינה לאפשי צרמני:
(ס) **מלסא דנפשיה.** צצ"צ צהשותפין (דף יב:)

דאימנוה לאותוציה צרישא ולא איסמייעא מילתא:
וסלוקה ציס. מונכרי:
אונג. שטר מכירה:
לא היו מסריעין. צשצת:
צועקין. ציחיד:
יצש. קשה מלח:
לצעצועות פורת. צפריחתו דהיינו מצחוך הוה מצעצעו דהיינו לח מכלל דצפניס הוי יצש:

שיח

דבעי רבינא אוכמא בר חיורא מהו כי קמבעיא ליה לרבינא באוכמא בר חיורא בר אוכמא מעשה דרב באוכמא בר חיורא הוה (חב"ד ב"ח בח"ן סימן) אמר רבי אחא בר פפא משום רבי אבא בר פפא משום רבי אדא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי חיאי בר פפא משום רבי אחא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי אחא בר פפא משום רבי חנינא בר פפא ימתריעין * על החיכוך בשבת ודלת הננעלת לא במהרה תפתח והלוקח בית בארץ ישראל כותבין עליו אונג אפילו בשבת מיתיבי ^בירשאר פורעניות המתרגשות ובאות על הצבור כגון חיכוך חגב זבוב צירעה ויתוש ושילוח נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקים לא קשיא כאן בלח כ"כאן ביבש דאמר רבי יהושע בן לוי ^גשחין שהביא הקב"ה על המצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים שנאמר ויהי שחין אבעבועות פורח באדם ובבהמה ודלת הננעלת לא במהרה תפתח מאי היא מר זוטרא אמר סמיכה רב אשי אמר ^דכל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו רב אחא מדיפתי אמר לעולם אין מטיבין לו ולא היא רב אחא מדיפתי מילתא דנפשיה הוה דאמר ויהלוקח בית בארץ ישראל ^הכותבין עליו אונג אפילו בשבת בשבת סלקא דעתך אלא כדאמר רבא התם ^ואומר לנכרי ועושה ה"ג יאומר לנכרי ועושה ואע"ג ^זדאמריה לנכרי שבות היא משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה רבנן אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן יהלוקח עיר בארץ ישראל כופין אותו ליקח לה דרך מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל:
ת"ר ^חעשרה תנאין התנה יהושע שיהו

זה אמר צשעה שהיה סבור עדיין שיחזירו וימנו אותו ראש ישיבה אבל לצסוק שלא החזירוהו אמר לעולם אין מטיבין לו:
אומר צנכרי ועושה. דוקא משוס מנזה לא שרי אמירה לנכרי ואפי' לצורך מילה משמע צפרק הדר (עירובין דף סח.) דלא שרי אמירה לנכרי צאיסורא דאורייתא גבי יהוא ינוקא דלישתפיך מחמימה דקאמר נשייליה לאימיה אי צריכה נחים ליה אגב אימיה משמע דאי לא צריכה אימיה לא שרי אפילו על ידי נכרי וי"ס שכתוב צהדיא נחים ליה נכרי אגב אימיה ולכאורה משמע שלפני המילה היה והיו צריכין לחממני כדי למולו ולא שרי אפילו ע"י נכרי אלא אגב אימיה כדשריא הכל והתס צעובדא דלעיל דקאמר (י גבי ינוקא אחרינא מימא ליה לנכרי דניתי מנו ציתא יהוא דלעיל איסורא דרבנן הוה להציא דרך חצר שלא עירצ ואפילו איסורא דרבנן אור"י שאין להמיר משוס מנזה אחרת על ידי נכרי כגון להציא ספר דרך כרמלית כדי ללמוד צו דדוקא מילה דהיא גופא דחי צבת שרי על ידי נכרי איסור דרבנן ומיהו צה"ג משמע דאפילו איסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לצורך מילה דאפי' דניתי נכרי מתוך ציתו דהיא דרך רשות הרצים דהוי איסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לצורך מילה כמו הכל משוס ישוב ארץ ישראל ולדצריהס צעובדא צמהר דקאמר נחים ליה נכרי אגב אימיה לאחר המילה הוה ולאחר שלשה שכצר נתרפא הולד יפה ולספרים דל"ג נכרי נוכל לומר דע"י ישראל קאמר ותוך צצעה דמחללין עליה השצת אס אמרה צריכה אני דאמרינן צפרק מפנין (שבת דף קצט. ושם) אבל אין גראה דעל ידי ישראל הוה אסור להרצות צצציל התינוק דאמרינן צפ"ק דחולין (דף טו: ולפי ה"ג טפי את לן למישרי על ידי נכרי איסורא דאורייתא מאיסורא דרבנן על ידי ישראל כדמסיק התס אחאי צעובדא ולא שני לך בין צבות דאית ציה מעשה לצבות דלית ציה מעשה ואמרינן נמי צפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קל:.) כשם שאין מציאין דרך רשות הרצים כך אין מציאין דרך גגות חצירות וקרפיפות והיה גראה מתוך ה"ג להמיר ציוס שני אפילו של ר"ה לעשות כל צרכי מילה אפילו לכרות עניים לעשות צחול ע"י ישראל שהרי מת דלא שרי לקצור על ידי נכרי כדמוכה צפ"ק דר"ה (דף כ.) אפילו הכי

מסורת הש"ס

(א) מענית ד"י. (ב) צמכות מא"י. (ג) צ"צ יב: (ד) גיטין ח: (ה) שבת קצט. צילה כג: (ו) שבת קג. עירובין סו: גיטין ח: צ"מ ג: (ז) עירובין ח"ה. (ח) [ג"ל וסילג].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מלסא דנפשיה צ"ל אחר ד"ה אכנעיות:
(ב) תוב' ד"ה אמר וכו' שאס מצאא מת:
(ג) ד"ה אומר וכו' דקאמר רבה גבי ינוקא:

גליון הש"ס

גב' על החיבוך בשבת. עי' צמכות דף לח ע"צ מוספות ד"ה וסימנין:
רש"י ד"ה מאן נרתח מי יתאחר. וכן תרמיה גביה גיטין דף סח ע"צ וכן מתתמחא עי"ז דף יח ע"א:
תוב' ד"ה אמר וכו' וקצת תיבה. עיין תשו' רשד"ס חיד"י סימן רלג וצתשצת מהרי"י אדריבי סימן של"ו:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] גב' ונתת רב לו רב אסי רב מילתא. עיין שטיה מקובלת:

לעוי רש"י

פרוטוי"ר. לחכך. לשפשה.

רבינו חננאל

מאן נטרת נטרת שמואל. ונטרת רב או רב אסי. ס"א והגב ורוב וצירעה. ס"א כגון חיכוך והגב. פי' חיכוך שמחבר אותו. צירעה לא היו מתריעין אלא צועקין. דלת הננעלת לא במהרה תפתח. מאי היא. מר זוטרא אמר לסמיכה וכו'. פי' דלת הננעלת כיון שלא נענה בראשונה לא במהרה נענה כדכתיב גם כי אזעק ואשוע שתם תפלותי. מר זוטרא אמר לסמיכה, שכל מי שחזור עליו לסמכו פעם אחת ולא נסמך שוב לא במהרה הוא נסמך, כדמפורש בסוף השוכר את הפועלים שמואל ירחינאח אסיא דר' הוה, הוה קא מצטער ר' למסמיכה וכו'. ר' אשי אמר כל המטיבין לו לא במהרה מריעין לו, בכינוי אמר, כלומר אין מטיבין לו, משוס מלתיה דנפשיה כמפורש בפי' השותפין קרי רב אחא מדיפתי. אנפשיה כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו.